

Εκπαιδευτικό Υλικό

Εκπαιδευτική Συναυλία "Γαλλικά Παραμύθια"

Μέρος Α'

Εισαγωγή στην Ορχήστρα - Παρακολούθηση συναυλιών

Αγαπητοί/τές Μαθητές και Μαθήτριες,
Μέσα από αυτή την παρουσίαση

Θα γνωρίσετε:

- τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου
- τη διάταξη μιας συμφωνικής ορχήστρας
- πληροφορίες για τον μαέστρο και τον εξάρχοντα μιας ορχήστρας
- Το εθιμοτυπικό παρακολούθησης μιας συναυλίας

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Καλλιτεχνικός Διευθυντής και Μαέστρος της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου και μαέστρος των εκπαιδευτικών συναυλιών στις 15 και 16 Μαρτίου 2018

JENS GEORG BACHMANN

JENS GEORG BACHMANN

Ο Jens Georg Bachmann γεννήθηκε στο Βερολίνο όπου σπούδασε διεύθυνση ορχήστρας και βιολί στην Ανώτατη Σχολή Μουσικής “Hanns Eisler” του Βερολίνου και στο Julliard School της Νέας Υόρκης.

Ο Jens Georg Bachmann έχει μελετήσει εκτεταμένα και για πολλά χρόνια με διάφορους καθηγητές – μέντορες. Για επτά χρόνια εργάστηκε ως καλλιτεχνικός βοηθός του James Levine στη Φιλαρμονική του Μονάχου στο Φεστιβάλ και Ακαδημία του Verbier (Ελβετία) και τη Συμφωνική Ορχήστρα της Βοστώνης, διευθύνοντας συχνά την ορχήστρα αυτή σε συναυλίες καθώς επίσης και στο Tanglewood Festival, – και στην Όπερα Metropolitan της Νέας Υόρκης, διευθύνοντας όπερες όπως ο Μαγικός

Αυλός, Lucia di Lammermoor και Der Rosenkavalier.

Στην ηλικία των 24 ο κύριος Bachmann έκανε το ντεμπούτο του ως μαέστρος τόσο στην Komische Oper όσο και στη Staatsoper του Βερολίνου. Υπήρξε συνεργάτης μαέστρος στη Συμφωνική Ορχήστρα Forth Worth, μαέστρος στην Ορχήστρα Δωματίου του Τέξας, και Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Φεστιβάλ Crested Butte Music στο Κολοράντο και έχει διευθύνει πολλές Ορχήστρες όπως την Ορχήστρα της Φλόριδα και τις συμφωνικές ορχήστρες New Haven και Princeton στις Η.Π.Α., την Συμφωνική Ορχήστρα Gävle και την Βασιλική Φιλαρμονική της Στοκχόλμης στη Σουηδία, την Εθνική Ορχήστρα της Λυών, τις Συμφωνικές Ορχήστρες του Αμβούργου και του Βερολίνου (διηύθυνε τη Συμφωνική Ορχήστρα του Αμβούργου στην πρώτη της περιοδεία στις Η.Π.Α. το 2005), την Ορχήστρα του Konzerthaus του Βερολίνου, την NDR (Μετάδοση Βορείου Γερμανίας) Φιλαρμονική Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας του Αννόβερου, τις Κρατικές Όπερες της Νυρεμβέργης και της Στουτγκάρδης, τη Γερμανική Όπερα του Ρήνου στο Ντίσελντορφ και τη Βασιλική Όπερα της Σουηδίας.

Έχει, επίσης, συνεργαστεί με μερικούς από τους πιο διακεκριμένους μουσικούς στον κόσμο, όπως τους βιολινίστες Pinchas Zukerman και Daniel Hope, τους πιανίστες Yefim Bronfman, Marc-André Hamelin και Andreas Haefliger, τους λυρικούς τραγουδιστές Renée Fleming, Susan Graham, Jonas Kaufmann κ.ά.

Ο κύριος Bachmann έχει εκτεταμένη συνεισφορά του στην εκπαίδευση σε σχολές όπως τη Μουσική Σχολή του Μανχάταν, το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, το Κονσερβατόριο της Νέας Αγγλίας, το Πανεπιστήμιο Πρίνστον, το Κονσερβατόριο της Βιέννης, την Ανώτατη Μουσική Σχολή του Λίμπεκ. Επιπλέον, ο κύριος Bachmann έχει διαμορφώσει και διευθύνει εκπαιδευτικές συναυλίες με τη Συμφωνική Ορχήστρα της Βοστώνης, την Όπερα Metropolitan, την NDR (Μετάδοση Βορείου Γερμανίας) Φιλαρμονική του Έλβα κ.ά.

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου απαρτίζεται από 41 μουσικούς, οι οποίοι εκτελούν πολλά διαφορετικά είδη οργάνων.

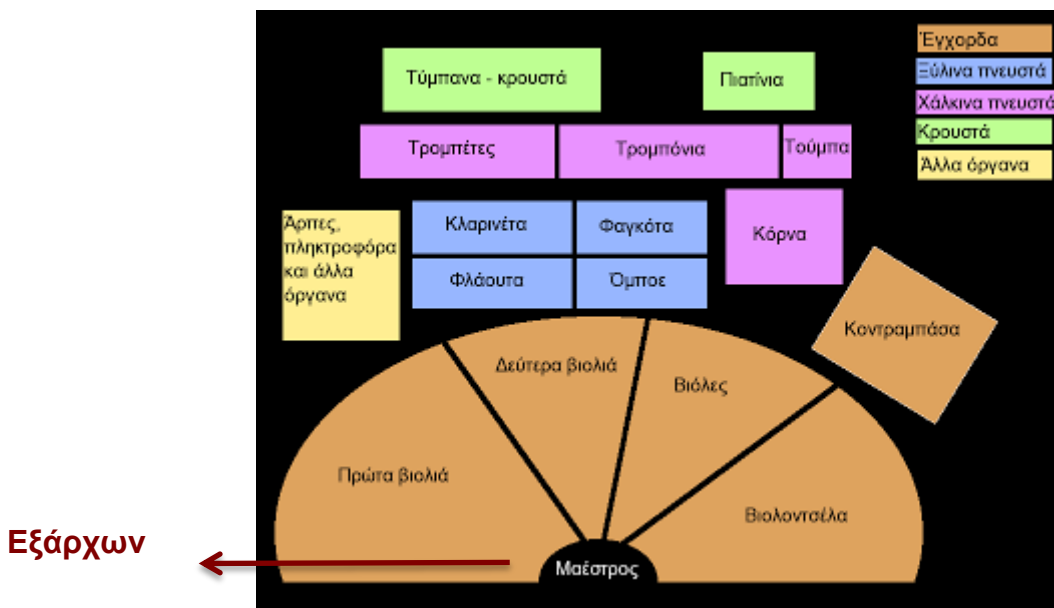
Τα όργανα μιας συμφωνικής ορχήστρας χωρίζονται σε **τέσσερις μεγάλες ομάδες**:

- τα **έγχωρδα**
- τα **ξύλινα πνευστά**
- τα **χάλκινα πνευστά**
- τα **κρουστά**

Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου:

<http://www.cyso.org.cy/>

Οι μουσικοί της ορχήστρας κάθονται σύμφωνα με τις πιο πάνω ομάδες, με τον τρόπο που φαίνεται στην πιο κάτω εικόνα.

Πηγή: http://spirit16.blogspot.com/2009/01/blog-post_7919.html

Μόλις οι μουσικοί της ορχήστρας πάρουν τις θέσεις τους, τότε μπαίνει και ο **εξάρχων της ορχήστρας** [Εδώ πρέπει να χειροκροτήσουμε!!!]. Εξάρχων της ορχήστρας είναι το πρώτο βιολί - αυτός που κάθεται στο πρώτο αναλόγιο, μπροστά - μπροστά, από αριστερά (βλ. πιο πάνω).

Ο εξάρχων είναι υπεύθυνος για διάφορα θέματα σε μια ορχήστρα. Ένα από αυτά είναι και το **κούρδισμα της ορχήστρας**, καθώς προτού ξεκινήσει να παίζει μια ορχήστρα χρειάζεται «να κουρδίσει». Με αυτή την έκφραση εννοούμε ότι οι μουσικοί χρειάζεται μεταξύ τους να «συνεννοηθούν» ως προς το ακριβές ύψος της κάθε νότας που θα εκτελούν. Για να γίνει αυτό, ο εξάρχων ζητά από το όμποε (βλ. εικόνα στα αριστερά) -που έχει διαπεραστικό ήχο- να εκτελέσει τη νότα λα και, τότε, όλοι οι μουσικοί κουρδίζουν τα όργανά τους σύμφωνα με τη νότα αυτή.

Αφού ολοκληρώσει η ορχήστρα το κούρδισμά της, τότε μπαίνει και ο **μαέστρος της ορχήστρας**. [Εδώ όλοι πρέπει και πάλιν να χειροκροτήσουμε!!!].

Ο μαέστρος, για να έχει καλή οπτική επαφή με τους μουσικούς, στέκεται όρθιος πάνω σε μία μικρή εξέδρα που λέγεται πόντιουμ και κρατώντας την μπαγκέτα του δίνει σήμα στους μουσικούς για την

έναρξη της συναυλίας. Στην πραγματικότητα ένας μαέστρος όταν διευθύνει μια ορχήστρα καθορίζει την ένταση, την ταχύτητα και, γενικά, τη συνολική ερμηνεία του έργου.

Για να δεις την έναρξη μιας συναυλίας:

http://www.youtube.com/watch?v=F31FdsiYK_M

Ας δούμε πώς ο Edgar Varese ένας συνθέτης του 21^{ου} αιώνα δημιουργεί ένα έργο με βάση το κούρδισμα της ορχήστρας!

http://www.youtube.com/watch?v=z0z19ZVBybM&index=3&list=RD_KfSH1ezevjM

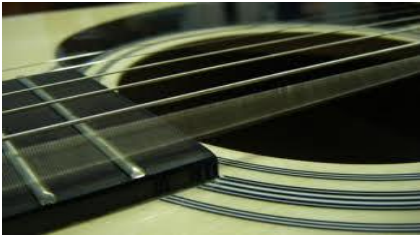
Πρωτόκολλο –

Εθιμοτυπικό

Σε μια συναυλία κλασικής μουσικής:

- ✓ Προσερχόμαστε τουλάχιστον 15' πριν την έναρξη της συναυλίας. Μετά την έναρξη της συναυλίας, η είσοδος απαγορεύεται.
- ✓ Ταξιθέτριες μάς οδηγούν στις θέσεις μας, σύμφωνα με το εισιτήριό μας.
- ✓ Χειροκροτούμε κατά την είσοδο του εξάρχοντα και του μαέστρου.
- ✓ Παρακολουθούμε με προσοχή τη συναυλία και σε καμία περίπτωση δεν ενοχλούμε τους γύρω μας. Ουδέποτε τρώμε, πίνουμε ή μασούμε τσίχλα. Δεν μπορούμε να βγούμε από την αίθουσα αν δεν τελειώσει η συναυλία.
- ✓ Έχουμε πάντοτε κλειστά τα κινητά μας τηλέφωνα.
- ✓ Απαγορεύεται η ηχογράφηση της συναυλίας, γιατί αποτελεί παραβίαση του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων.
- ✓ Χειροκροτούμε πάντοτε στο τέλος κάθε έργου και όχι ενδιάμεσα. Αν ένα έργο αποτελείται από διάφορα μέρη, τότε θα υπάρξει σύντομο κενό μεταξύ των μερών του. Εδώ δεν χειροκροτούμε και περιμένουμε να τελειώσουν όλα τα μέρη του έργου για να χειροκροτήσουμε. Αν δεν ξέρουμε πότε τελειώνει ένα έργο, κοιτάζουμε τον μαέστρο και όταν αυτός κατεβάσει τα χέρια του και γυρίσει προς το κοινό, τότε χειροκροτούμε με ενθουσιασμό.

Τα Έγχορδα

- Κατασκευαστικά, τα έγχορδα αποτελούνται από μία ή περισσότερες χορδές που είναι τεντωμένες πάνω σε ένα ηχείο.
- Το ηχείο, σε όλα τα μουσικά όργανα, χρησιμεύει για να ενδυναμώνεται και να εμπλουτίζεται ο παραγόμενος ήχος.
- Ο ήχος τους παράγεται όταν οι χορδές τους αρχίζουν να πάλλονται, δηλ. να δονούνται, να τίθενται σε παλμική κίνηση.

Ο εκτελεστής μπορεί να θέσει σε παλμική κίνηση τις χορδές με τρεις διαφορετικούς τρόπους:

1. με *τριβή*, χρησιμοποιώντας δοξάρι.

Εκτέλεση με δοξάρι στο βιολοντσέλο

2. με *νύξη* (δηλ. τσίμπημα), με δάκτυλα ή πένα

Εκτέλεση με δάκτυλα στο βιολί

Στη μουσική ορολογία αυτό λέγεται πιτσικάτο (*pizzicato*).

3. Με *κρούση* (δηλ. κτύπημα), με ειδικές μπαγκέτες ή σφυράκια

Τα Έγχορδα της Συμφωνικής Ορχήστρας

Την ομάδα των εγχόρδων μιας συμφωνικής ορχήστρας την αποτελούν τα **βιολιά**, οι **βιόλες**, τα **βιολοντσέλα** και τα **κοντραμπάσα**.

Τα έγχορδα είναι ίσως η πιο βασική ομάδα οργάνων μιας συμφωνικής ορχήστρας.

- ✓ Όλα τα έγχορδα έχουν το ίδιο βασικό σχήμα διαφέρουν, όμως, ως προς το μέγεθος τους.
- ✓ Όσο πιο μεγάλα σε μέγεθος είναι, τόσο πιο βαθύ ήχο μπορούν να παραγάγουν.
- ✓ Τα βιολιά συνήθως χωρίζονται σε δύο ομάδες, τα πρώτα βιολιά και τα δεύτερα βιολιά. Τα πρώτα βιολιά παίζουν συνήθως τα πιο μελωδικά μέρη και πιο ψηλά από τα δεύτερα.

Τα Πνευστά

Για να παραχθεί ο ήχος στα πνευστά χρειάζεται η στήλη του αέρα που υπάρχει μέσα στο σωλήνα του οργάνου να τεθεί σε παλμική κίνηση. Αυτό επιτυγχάνεται όταν το φύσημα του εκτελεστή κτυπήσει τη στήλη του αέρα που υπάρχει στο σωλήνα του οργάνου.

Τα πνευστά χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

1. τα **ξύλινα** (βλ. πιο κάτω)
2. τα **χάλκινα** (βλ. πιο κάτω)
3. **άλλα**, όπως τα πολύαυλα, η ανθρώπινη φωνή και οι άσκαυλοι

Αν και οι όροι «ξύλινα» και «χάλκινα» έχουν επικρατήσει, δεν αντιστοιχούν πάντοτε στο υλικό κατασκευής τους.

Όσο πιο μακριά είναι η στήλη του αέρα που πάλλεται τόσο πιο βαθύς ήχος παράγεται.

Μακριά στήλη - βαθύς φθόγγος
(εικόνα: μεσαίο ντο)

Κοντή στήλη - ψηλός φθόγγος
(εικόνα: λα δεύτερο διάστημα)

Τα Ξύλινα Πνευστά της Συμφωνικής Ορχήστρας

Τα Χάλκινα της Συμφωνικής Ορχήστρας

- Τα όργανα αυτά, όπως το προδίδει και το όνομα της οικογένειάς τους, είναι κατασκευασμένα από χαλκό.
- Αποτελούνται από μακριούς σωλήνες που για πρακτικούς λόγους είναι τυλιγμένοι και καταλήγουν σε μια μεγάλη καμπάνα.
- Ο ήχος προκαλείται από τα χείλη του εκτελεστή που πάλλονται με το φύσημά του πάνω στο επιστόμιο του οργάνου και συγκρούεται με τη στήλη του αέρα που περιλαμβάνεται στον σωλήνα του οργάνου.
- Έχουν πολύ δυνατό ήχο και για αυτό συχνά χρησιμοποιούνται σε μπάντες που παινίζουν σε εξωτερικούς χώρους.

Τα Κρουστά της Συμφωνικής Ορχήστρας

Τύμπανα

Γκραν – κάσα

Τύμπανο παρέλασης

Δίσκοι

Τρίγωνο

Γκονγκ

Καστανιέτες

Ντέφι

Γούντμπλογκ

Γκουίρο

Κλάβες

Ξυλόφωνο

Γκλόκενστηλ

Καμπάνες

- Τα όργανα αυτά παράγουν ήχο όταν ο εκτελεστής κτυπήσει ή κουνήσει ή ξύσει το ηχογόνο τους σώμα (δηλ. το υλικό που παράγει τον ήχο τους).
- Κάποια από αυτά έχουν καθορισμένο τονικό ύψος και μπορούν να παίξουν συγκεκριμένες νότες (και κατά συνέπεια και μελωδίες), ενώ άλλα έχουν ακαθόριστο τονικό ύψος και παράγουν απλά κάποιο ήχο.
- Οι εκτελεστές κρουστών έχουν σημαντικό ρόλο σε μια ορχήστρα, γιατί εκτελούν ρυθμικά μέρη που κρατούν την ορχήστρα δεμένη.

Από υλικό Αντωνίας Φοράρη

Μέρος Β'

Συναυλία "Γαλλικά Παραμύθια"

Maurice Ravel [Μωρίς Ραβέλ] - "Ma Mere U Oye" - "Η Μάνα μου η Χήνα"

Την έμπνευση για το έργο του Ravel αποτέλεσε η γνωστή συλλογή παραμυθιών του Γάλλου συγγραφέα Charles Perrault «Παραμύθια της Μαρμάς Χήνας» που δημοσιεύτηκε το 1695 και περιλαμβάνει δημοφιλή παραμύθια μέχρι σήμερα όπως η Κοκκινোসκουφίτσα, Η Ωραία Κοιμωμένη του δάσους, ο Παπουτσωμένος Γάτος, η Σταχτοπούτα, ο Κοντορεβιθούλης κ.ά.

Το έργο του συνθέτη γράφτηκε το 1908 αρχικά για 4 χέρια στο πιάνο για τα παιδιά της οικογένειας Godebski, Mimie 6 χρονών και Jean 7 χρονών, με τους οποίους ο συνθέτης είχε πολύ στενή φιλική σχέση.

Το έργο παρουσιάστηκε στο κοινό για πρώτη φορά το 1910 από δύο άλλα παιδιά τη Jean Leleu και Genevieve Durony 7 και 10 χρονών.

Εδώ μπορείτε να ακούσετε μια εκτέλεση για πιάνο 4 χέρια με τους γνωστούς σολίστες Martha Argerich και Lang Lang

https://www.youtube.com/watch?v=JEC_XGjgluo

Δύο χρόνια μετά την πρώτη εκτέλεση του έργου, ο Jaques Roche, διευθυντής του Θεάτρου Τεχνών Théâtre des Arts του Παρισιού, ζήτησε από τον συνθέτη να ετοιμάσει μια μεταγραφή για μπαλέτο.

Στη συναυλία θα ακούσουμε την ορχηστρική σουίτα, μεταγραφή της αρχικής σουίτας για πιάνο τέσσερα χέρια για ορχήστρα, στο οποίο παρουσιάζονται:

2 Φλάουτα και Πίκολο

2 Όμποε και Αγγλικό Κόρνο

2 Κλαρίνα

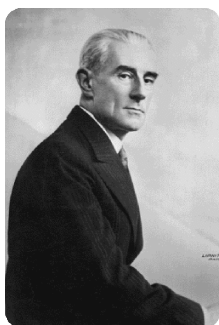
2 Φαγκότα και Κόντρα Φαγκότο

2 Κόρνα

Άρπα, Τσελέστα

Κρουστά (τύμπανα, δίσκοι, κραν-κάσα, ταμ-ταμ, ξυλόφωνο, γκλόκενσπηλ)

Έγχορδα (βιολί, βιόλα, βιολοντσέλο, κοντραμπάσο)

Ο συνθέτης

Maurice Ravel (Μωρίς Ραβέλ) (1875 - 1937)

Γάλλος συνθέτης του 20^{ου} αιώνα. Η μουσική του εξελίσσεται ανάμεσα στα ρεύματα του ιμπρεσιονισμού και του νεοκλασικισμού. Ταλαντούχος πιανίστας ο ίδιος, έγραψε σημαντικά έργα για πιάνο *Jeux d'eau*, *Miroirs*, *Le tombeau de Couperin* και το *Gaspard de la nuit* τα οποία απαιτούν ιδιαίτερη δεξιότητα από τους εκτελεστές τους. Έχει γράψει επίσης σημαντικά έργα για ορχήστρα όπως το γνωστό *Μπολερό*, το μπαλέτο *Δάφνις και Χλόη*, κ.ά.

<https://www.youtube.com/watch?v=o3rir1bWTyl> (βλ. χρονοδιάγραμμα στη συνέχεια)

Παρτιτούρα

<http://petrucci.mus.auth.gr/imglnks/usimg/f/f6/IMSLP225384-SIBLEY1802.17765.1118-39087009536394score.pdf>

1^η κίνηση

Παβάνα για την κοιμωμένη του δάσους [00:00 – 1:29]

Η πρώτη κίνηση του έργου βασίζεται στο γνωστό παραμύθι *Η ωραία κοιμωμένη*. Το κομμάτι είναι μικρό αποτελείται από μόλις 20 μέτρα. Ο αργός ρυθμός και η χαμηλή ένταση του κομματιού χαρακτηρίζουν το κομμάτι αναδεικνύοντας την ατμόσφαιρα του κοιμισμένου δάσους. Σε αυτή την κίνηση χρησιμοποιείται ο *Αιολικός τρόπος του Λα* (φυσική ελάσσινα κλίμακα).

Παβάνα

Δυτικοευρωπαϊκός χορός που χορευόταν σε αριστοκρατικούς κύκλους τον 16^ο και 17^ο αιώνα. Ιταλικής προέλευσης πήρε την ονομασία του από την πόλη Πάντοβα. Απλός χορός σε μέτρο 2/4 ή 4/4.

https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=hVBIFUb0g60

Α' μέρος

Το πρώτο θέμα εισάγεται από τα φλάουτα που συνοδεύονται διακριτικά από το γαλλικό κόρνο και τις βιόλες με *pizzicato*.

Pizzicato

Εκτέλεση με δάκτυλα στα έγχορδα.

Β' μέρος

Ένα δεύτερο θέμα παίζει το κλαρινέτο [0:35] που συνοδεύεται από το αγγλικό κόρνο και τα βιολιά με *pizzicato*.

Α' μέρος

Το κομμάτι κλείνει με το πρώτο θέμα ξανά αυτή τη φορά από τα έγχορδα [1:10].

PRINCE FLORIMOND FINDS THE SLEEPING BEAUTY

2η κίνηση

Ο Κοντορεβουθούλης [1:38 – 5:10]

Βασίζεται στο ομώνυμο παραμύθι του Perrault όπου ο Κοντορεβουθούλης και τα αδέλφια του εγκαταλείπονται στο δάσος από τους πάμφτωχους γονείς τους που δεν μπορούν πια να τους φροντίζουν. Ο συνθέτης σημειώνει στην αρχή της παρτιτούρας:

«Ο Κοντορεβουθούλης νόμιζε ότι θα έβρισκε εύκολα τον δρόμο για το σπίτι ρίχνοντας ψίχουλα ψωμιού αλλά ήταν μεγάλη η έκπληξη του όταν προσπάθησε να επιστρέψει και ανακάλυψε ότι τα ψίχουλα είχαν φαγωθεί από τα πουλιά.»

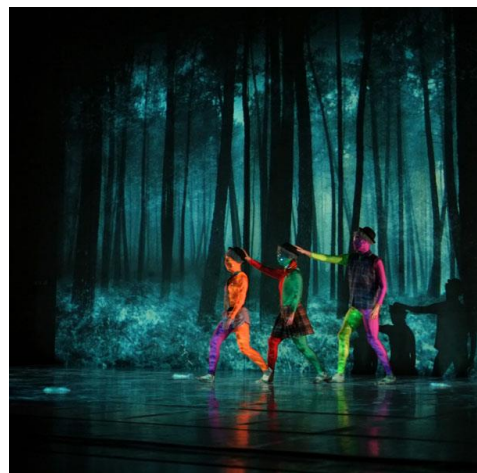
Στη συγκεκριμένη κίνηση δεν διακρίνεται ξεκάθαρη τονικότητα.

Α' μέρος

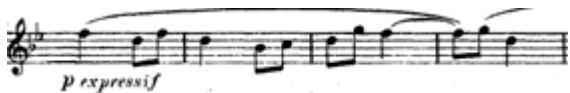
Το κομμάτι αρχίζει με τα έγχορδα να κινούνται βηματικά σε ανιούσες κλίμακες με συνεχόμενα όγδοα αλλάζοντας μέτρο κάθε φορά 2/4, 3/4, 4/4, 5/4 δημιουργώντας ατμόσφαιρα κίνησης και αναζήτησης.

Το πρώτο θέμα παίζεται από το όμποε [1:53] ενώ τα έγχορδα συνεχίζουν την κίνησή τους.

Συνεχίζονται οι εναλλαγές στο μέτρο (2/4 και 3/4)

Ένα δεύτερο θέμα εισάγεται από το αγγλικό κόρνο [2:13] σε πεντατονική κλίμακα

Στοιχεία από το πρώτο θέμα εναλλάσσονται στο κλαρίνο και φλάουτο και η ένταση κορυφώνεται με τα φλάουτα και τα έγχορδα [2:38]

Επανέρχεται το θέμα του αγγλικού κόρνου [3:21]

Και ακολουθεί το πρώτο θέμα αυτή τη φορά από το φαγκότο [3:46]

Ενώ παράλληλα τα βιολιά και τα φλάουτα με ηχητικά εφφέ όπως γκλισσάντι και τρίλιες μιμούνται τα τιπιβίσματα των πουλιών.

Το πρώτο θέμα ακούγεται ξανά στο πίκολο [4:10]

και ακολουθεί ένα καινούργιο θέμα με χαρακτηριστικά διαστήματα 5^{ns} στα φλάουτα [4:28]

Τα έγχορδα επιστρέφουν στα αρχικά μέτρα με την κίνηση των εγχόρδων σε όγδοα και το κομμάτι κλείνει με τις τέσσερις πρώτες νότες του πρώτου θέματος στο αγγλικό κόρνο.

3η κίνηση

Η Ασχημούλα, η πριγκίπισσα των Παγόδων [5:25 – 8:52]

Η τρίτη κίνηση βασίζεται στο παραμύθι με τίτλο *το Πράσινο Φίδι* που γράφτηκε από τη Madame d'Aulnoy το 1697. Πρόκειται για την ιστορία μιας όμορφης κινέζας πριγκίπισσας η οποία γίνεται πολύ άσχημη μετά από τα ξόρκια μιας κακιάς μάγισσας. Η δυστυχισμένη Ασχημούλα φεύγει για ένα μακρινό κάστρο και στον δρόμο συναντά ένα πράσινο φίδι που στην πραγματικότητα είναι ένας πρίγκηπας μεταμορφωμένος σε φίδι από την ίδια μάγισσα.

Ταξιδεύουν μαζί και φτάνουν στο νησί των Παγόδων. Οι παγόδες σε αυτή την ιστορία είναι μικροσκοπικά ανθρωπάκια που μοιάζουν με διακοσμητικές μικρές κινέζικες φιγούρες από πορσελάνη.

Στο τέλος τα μάγια λύνονται, οι δύο νέοι παίρνουν την αρχική τους μορφή και παντρεύονται. Ο συνθέτης σημειώνει στην αρχή της κίνησης:

«Η πριγκίπισσα παίρνει το μπάνιο της και οι μικρές παγόδες/ανθρωπάκια παίζουν διάφορα όργανα κατασκευασμένα από τσόφλια καρυδιών και φλούδες αμυγδαλού.»

Ο συνθέτης δημιουργεί ανατολίτικη εξωτική ατμόσφαιρα χρησιμοποιώντας πεντατονικές μελωδίες και όργανα όπως το γκλόκενσπηλ, γκονγκ και τσελέστα.

Ο συνθέτης, όπως και άλλοι συνθέτες της εποχής π.χ. Debussy, επηρεάζεται από τη μουσική της Άπω Ανατολής και ιδιαίτερα το είδος **Γκαμελάν** της Ινδονησίας. Ένα δείγμα μπορείτε να ακούσετε εδώ:

<https://www.youtube.com/watch?v=qlq8LNbYKT8&index=5&list=RDC1AiCTJ9t8g>

Α' μέρος

Το κομμάτι αρχίζει με το πίκολο [5:33] σε ένα πρώτο γρήγορο θέμα (*μοτίβο 1*) με δέκατα έκτα σε πεντατονική κλίμακα:

Ένα διαφορετικό μοτίβο (*μοτίβο 2*) εισάγεται από το όμπσε και το αγγλικό κόρνο και συνοδεύεται με ένα συγκοπτόμενο ρυθμό από τα έγχορδα [5:56]

Αυτό εναλλάσσεται με τα φλάουτα σε ένα μοτίβο με παρεστιγμένα όγδοα (*μοτίβο 3*). [6:02]

Τα δέκατα έκτα επανέρχονται αυτή τη φορά με τα φλάουτα, τη τσελέστα και την άρπα με τη συνοδεία των βιολιών σε *pizzicato* [6:22]

Β' μέρος

Ένα δεύτερο λιγότερο ζωηρό θέμα παρουσιάζεται τα γαλλικά κόρνα [6:36] και στη συνέχεια από τα κλαρινέτα ενώ συνοδεύουν το γκονγκ, η τσελέστα, το γκλόκενσπηλ και η άρπα

συνεχίζουν τα φλάουτα [7:15]

γκονγκ

Α' μέρος

Ενώ συνεχίζεται το δεύτερο θέμα από τα κλαρινέτα και γαλλικά κόρνα, επανέρχεται το πρώτο θέμα από τη τσελέστα [7:51], ακολουθεί το μοτίβο 2 με το όμποε και το μοτίβο 3 από τα φλάουτα που ακούσαμε στην αρχή, κλείνοντας το κομμάτι με ένα εντυπωσιακό crescendo όπου κυριαρχούν τα τύμπανα και τα βιολιά που παίζουν με τρέμολο.

4η κίνηση

Η συνομιλία της Ωραίας με το Τέρας [9:12 – 13:48]

Η κίνηση αυτή στηρίζεται στο γνωστό παραμύθι *η Ωραία και το Τέρας* που γράφτηκε από την Jeanne-Marie Leprince de Beaumont το 1757.

Ο συνθέτης σημειώνει στην αρχή της κίνησης τον πιο κάτω διάλογο:

Μέρος 1

-Όταν σκέφτομαι την καλοσύνη της ψυχής σου δεν μπορώ να σε δω σαν τέρας.

-Ναι αλλά στην όψη εξακολουθώ να είμαι ένα τέρας.

-Υπάρχουν άντρες που είναι πολύ πιο άσχημοι από σένα στην καρδιά.

-Ωραία δέχεσαι να γίνεις γυναίκα μου;

-Όχι Τέρας!

Μέρος 2

-Θα πεθάνω ευτυχισμένος γιατί ήρθες πίσω και σε ξαναβλέπω.

-Όχι Τέρας δε θα πεθάνεις. Θα γίνεις άντρας μου!

...και τότε το Τέρας εξαφανίστηκε και στη θέση του εμφανίστηκε ένας όμορφος Πρίγκηπας που την ευχαρίστησε που έλυσε τα μάγια.

Η κίνηση αρχίζει με μια μελωδία στο κλαρίνο σε χορευτικό ρυθμό **βαλς** που αντιπροσωπεύει την Ωραία. [9:12]

Για τη μελωδία της Ωραίας ο συνθέτης χρησιμοποιεί τη *Φα μείζονα τονικότητα* εκφράζοντας τον ανθρώπινο χαρακτήρα της μέσα από τον τονικό της χαρακτήρα.

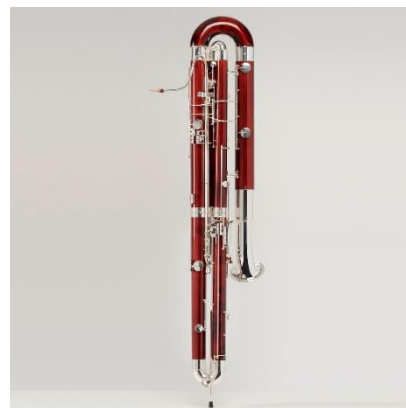
Ακολουθεί το θέμα που αντιπροσωπεύει το Τέρας από το κόντρα φαγκότο: [10:22]

Beast's scales:

Whole-tone Eb-F: Beast-La

Octatonic E-F: Beast-Lb

Σε αυτή την περίπτωση η χρήση *ολοτονικής και οκτατονικής κλίμακας* σε συνδυασμό με τη χρωματική μελωδική γραμμή απομακρύνεται από τον τονικό χαρακτήρα του προηγούμενου θέματος και συνδέεται με το στοιχείο του υπερφυσικού, του μυστηριώδους και σκοτεινού.

Στο επόμενο μέρος [10:50] τα μοτίβα των δύο πρωταγωνιστών ακούγονται μαζί σε συνδυασμό *accelerando* και *crescendo* καταλήγοντας όμως σε απρόσμενο τέλος που χαρακτηρίζει την αρνητική απάντηση της Ωραίας.

Επανέρχεται η μελωδία της Ωραίας [11:38] και συνεχίζει με ένα μεταλλαγμένο μοτίβο [11:48] που εκφράζει την αλλαγή των συναισθημάτων της Ωραίας

Transgression motif -----

που οδηγεί τελικά στη μεταμόρφωση, η οποία παρουσιάζεται μουσικά με *glissandi* στην άρπα και μια μελωδία στο σόλο βιολί όπου αναγνωρίζεται το μοτίβου του Τέρατος/Πρίγκηπα. [12:27]

Οι τεχνικές της θεματικής μετάλλαξης (thematic transformation) και του Λάιτ μοτίφ (Leitmotif), που χρησιμοποιεί σε αυτή την κίνηση ο συνθέτης, αποτελούν χαρακτηριστικές τεχνικές της μουσικής του 19^{ου} αιώνα.

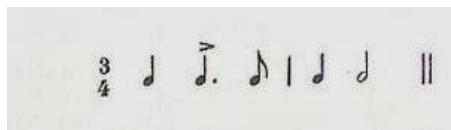
Λάιτ μοτίφ (Leitmotif)

Όρος που προέρχεται από τα Γερμανικά και σημαίνει «καθοδηγητικό μοτίβο». Πρόκειται για μια μελωδία ή γενικά μια μουσική ιδέα που συμβολίζει ένα πρόσωπο, χώρο, ιδέα, σκέψη, θεϊκή παρέμβαση. Κάθε φορά που την ακούμε καταλαβαίνουμε ότι επανέρχεται το ίδιο πρόσωπο ή ιδέα.

4η κίνηση

Ο μαγικός κήπος της Νεράιδας [14:16 – 18:15]

Η τελευταία κίνηση είναι γραμμένη σε μέτρο 3/4 και στη Ντο Μείζονα.

Το χαρακτηριστικό ρυθμικό μοτίβο που κυριαρχεί σε όλο το κομμάτι παραπέμπει στον χορό Σαραμπάντ (Saraband), τον τρίτο χορό που παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη σουίτα μετά την Παβάνα (Pavane) στην πρώτη κίνηση και το Βάλς στην 3^η κίνηση.

Η βασική μελωδία παρουσιάζεται από τα βιολιά

Σαραμπάντ (Saraband)

Ένας από τους τέσσερις κύριους χορούς που αποτελούν τη χορευτική σουίτα του 18^{ου} αιώνα μαζί με την Courante, Allemande και Gigue.

https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=Qg8H0OCtG68

Στη συνέχεια αντιστρέφεται και περνά από τα ξύλινα πνευστά και όλη την ορχήστρα [15:20] και εμφανίζεται στο σόλο βιολί [16:03] με συνοδεία της άρπας, της τσελέστας και των ξύλινων πνευστών.

Το κομμάτι κλείνει με το πιο κάτω μοτίβο στα ξύλινα πνευστά [17:49] οδηγώντας στην κορύφωση με ένα εντυπωσιακό crescendo, ενώ η άρπα και η τσελέστα παίζουν glissandi και τα έγχορδα συνοδεύουν με τρέμολο σε ψηλό ρεζίστρο.

Δείτε εδώ μια μεταγραφή αυτής της κίνησης για χορωδία:
https://www.youtube.com/watch?v=_moR3FDdN0g

Στοιχεία ιμπρεσσιονιστικού στυλ στο συγκεκριμένο έργο του Ραβέλ:

- Διευρυμένη τονικότητα (χρήση πεντατονικής, ολοτονικής κλίμακας, αρχαϊκών τρόπων)
- Εξωτισμός (επίδραση από το στυλ Γκαμελάν της Ινδονησίας στην ενορχήστρωση, χρήση πεντατονικής κλίμακας)
- Διεύρυνση της μετρικής οργάνωση (βλ. εναλλαγές μέτρου στη 2^η κίνηση)

Στοιχεία νεοκλασικού στυλ στο συγκεκριμένο έργο του Ραβέλ:

- Μορφή Σουίτας
- Μεσαιωνικοί χοροί Pavane, Sarabande

Πηγές:

Kilpatrick E. (2009). 'Therein Lies a Tale': Musical and Literary Structure in Ravel's Ma mère l'Oye, in Context 34: 81–98.

<http://www.musicclassroom.com/en/lessons/music-analysis/classical/maurice-ravel-ma-mere-l-oye>

<http://www.gmth.de/zeitschrift/artikel/271.aspx>

<http://encoreplusdefm.blogspot.com.cy/p/ravel-ma-mere-loye.html#pagode>

Επιμέλεια: Χρύσω Γρηγορίου